

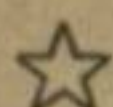
чена на нашия първенец — Димитровград. Цялото това творчество го изтъква като един от първите наши съвременни поети социалистически реалисти със самобитен поетичен език, образност и интонационни възможности. Ламар пее винаги със свой глас.

Последните работи на Ламар показват, че като поет той се углъбява непрекъснато в нашия нов, социалистически жи-

вот. Неговите „сонети“ са напоени с неподправено чувство на любов и възхищение от нашата природа, искрят с многоцветни багри, изпълнени нерядко с едно мъдро прозрение в света. Връзката с народа и неговите песни водят поета Ламар към творчество, оставащо здрава диря в нашата съвременна национална литература.

ХРИСТО ДУДЕВСКИ

ИЗ БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

ИНОСКАЗАТЕЛНОСТ И ПРАВДА

В предговора към своите басни, като засяга някои особености на този литературен жанр, в който истината намира най-кратко и непосредствено възплъщение, Лафонтен казва: „Тъкмо поради тези съображения, Платон, изгонил Омир от своята република, е дал в нея твърде почетно място на Езоп. Той изказва пожелание децата да всмукват тези басни заедно с млякото; той препоръчва на кърмачките да им ги разказват; защото иначе не биха могли да се приучат отрано към мъдрост и добродетел. Вместо да се ограничим да поправяме навиците си, трябва да полагаме усилия да ги направим добри, докато те са още безразлични към доброто и злото“. Тези препоръки на древния мъдрец обаче, поради настъпилата промяна в бита и съзнанието на хората, не намираха винаги достатъчен отзвук в поколенията и в някои епохи фактически се дойде до обратния резултат: без да бъде формално изгонена от републиката на изкуствата, баснята беше изтласкана на последен план и трябваше да води едно твърде лихо съществуване. Лафонтен във Франция, Лесинг в Германия, Крилов в Русия и Михайловски в България, в различни времена, при различна обстановка и с различен успех, използвайки в повечето случаи езоповския сюжетен фонд, я подхванаха, оживиха и тласнаха напред, но все пак не успяха да я изравнят по престиж с големите литературни жанрове, макар понякога да ѝ осигуряваха значителен достъп до простия читател. При всички случаи, дори когато се е радвала на значителна популярност, мълчаливо тя се е смятала рожба на непълноценно вдъхновение.

На какво се дължи това подценяване?

Както е известно, баснята е един от най-старинните литературни видове. Смята се, че тя води началото си от тотемистическите и магически представи на първобитния човек, чието необуздало въображение е възприемало света като проява на одухотворени сили. От такова съзнание са били създадени разказите за животни и специално баснята като особен повествователен вид, който съединява в себе си непосредственото и отвлеченото, нагледната проста истина с правдоподобната измислица. Поради своята предметност и простота, този вид се оказва много достъпен за първобитната душевност, получава широко разпространение и става една от важните съставки на фолклора. По-късно той е бил разработен литературно от големи творци, получавал е един или друг индивидуален белег, но кога повече, кога по-малко винаги е бил свързан с едно наивно съзнание и по същина е неотделим от устното народно творчество.

Традицията още от най-древно време е очертала много точно жанровата определеност на баснята: това е къс иносказателен разказ, който разкрива човешки характер и води до морални изводи чрез една задължителна условност — чрез повествование за животни. Този разказ, след Лафонтен предимно стихотворен, е съставен от две части: предметно изложение на случки и събития, което съдържа в себе си художественото обобщение като емоционално възприемаема непосредственост, и втора, заключителна част — нравоучението. Ще рече и по форма, и по предметно-образно съдържание баснята има ограничен обхват на търсене и сравнително ограничени възможности за въздействие. Като се при-

държа обикновено към практическите нужди на възпитанието, тя тръгва от простата, макар и условна случка, за да стигне до простата, макар и много важна истина, без да създава сложни ситуации и трудно достъпни мисловни обобщения. Поради това, исторически погледнато, тя е архаичен литературен вид за едно съзнание, което се е отдалечило от наивитета на устното народно творчество. Ето защо няма нищо чудно, че тя стана едно от много редките художествени явления и че в новите западни литератури, в които субективните търсения често изместват обективната правда на живота, тя е изобщо на изчезване. Но докато това по начало е понятно, как да обясним друг един факт: нейната поява и разпространение в съветската литература? Разбира се, трудно е да се даде пълен и категоричен отговор на поставения въпрос, без да се познават отблизо литературните факти. И все пак може да се каже със сигурност, че се намираме пред едно явление, което е резултат от извършената революционна промяна в бита и съзнанието на хората. Аз лично виждам неговите непосредствени причини в порасналия интерес към народното творчество, във фолклорната стихия на някога изостаналите народи, освободени от гнета на царете, и в усилията да се търси достъп до съзнанието на масовия читател, което предполага и възкресяване на някои изостанали популярни форми на художествено обобщение. Понеже в социалистическото общество критиката е основен метод в борбата срещу грешките и пороците, станала неотемна съставка на бита, естествено беше да се засили интересът тъкмо към някои от сатиричните и хумористични видове, един от които е и баснята.

Ако това е така в съветската литература, не може да бъде иначе в българската, която по силата на успоредното историческо развитие, без да губи каквото и да било от националния си облик, се развива в същата посока. И действително, в последно време у нас се забелязва едно възраждане на баснята, каквото не е имало никога преди това.

Този литературен вид има твърде богатата и многогодишна традиция в българската литература. Той иде от устното творчество, появява се още в „Рибния буквар“ на Петър Берон и добива твърде широка популярност преди Освобождението. Намираме го в творчеството на големи писатели като Петко Славейков, Иван Вазов и Стоян Михайловски, а по-късно и на Димитър Подвързачов. През последните години на стария режим баснята беше подхваната от Христо Радевски и то, може би, не толкова от вътрешни творчески изисквания, колкото от

необходимостта да се мине през телените мрежи на тогавашната цензура, за да се кажат на читателя неща, които иначе не можеха да стигнат до него. Днес вече, при друга обстановка и друга духовна атмосфера, все по-настойчиво тя привлича погледа на поетите и става все по-често явление в нашия печат, за да отговори на новите идейно-художествени задачи, които се поставят пред литературата.

В светлината на тази закономерност аз поставям и работите на Банчо Банов, чиято втора книга „Басни“, включила всичко публикувано от него, ни го представя като баснописец с големи възможности, който владее своето изкуство и го обича.

Както видяхме, баснята е един от най-архаичните литературни видове, и поради характера на своята иносказателност, почерпана от определен жизнен източник, трудно се поддава на промяна и разнообразяване. И въпреки това основното в усилията на Банчо Банов е тъкмо неговият стремеж да смекчи консерватизма на жанра, за да постигне в дадените рамки нещо ново по съдържание и форма. Ще рече той нито робува на традицията, нито воюва с нея: той се старае да я осмисли, като я съобрази с повелите и възможностите на съвременността. В резултат на това неговите творби са станали по-гъвкави откъм израз, по-близки до нас откъм замисъл и изобщо по-приемливи за съвременния читател, до голяма степен загубил вкус към популярните литературни видове.

Известно е, че баснята се смята обикновено за най-близка до така наречените „вечни истини“. И понятно е защо: по правило тя излиза от жизнени съпоставки, които остават неизменни за дълъг период от време, и стига най-често до морални изводи от практическо естество, които запазват своята правдивост въпреки настъпилите промени в общественото съзнание. Поради това тя е минавала дълго за литературен вид, който разкрива не толкова слабостите на определено общество, колкото трайните слабости на човешката природа. От тук следваше и нейният относителен престиж на невинност, който в миналото ѝ позволяваше сравнително по-лесно да се справя с цензурните трудности. Но този престиж се основаваше на една привидност и обикновено беше незаслужен. Всъщност зад условната форма и задължителната иносказателност на баснята най-често напиреха проблемите и вълненията на съвременността, което значи — конкретните прояви и конкретните истини на епохата. И ако това важи за миналото, още по-вярно е то за днес, когато поетите не са свързани така тиранично с остарелите канонически ус-

ловности на жанра и няма защо да крият, че се вдъхновяват от идеите на своето време. От тези поети, които не тичат подир призраците на „вечните истини“ и се гордеят със своето земно вдъхновение, е и Банчо Банов.

Като баснописец Банчо Банов е изцяло в съвременността, в актуалността и дори нещо повече — в политическото злободневие. Той не крие своите съчувствия и омрази и за разлика от прекалените привърженици на традицията, които предпочитаха да се спотайват зад предлозите на една привидна незаинтересованост, той изтъква своите предпочитания и воюва за възгледите си. Неговите творби обаче, в повечето случаи политически по същество, са далече от всяка преднамерена тезисност, която много често ни оттласква със своята сухота и с външно натрапените си изводи, вместо да ни убеждава. Те не са илюстрации към възгледите на автора, на които се възлага помощна роля в идейния обмен, а художествени обобщения, изградени от живо и предметно наблюдение, които въздействуват със своята непосредственост.

Банчо Банов умее така да организира жизнения материал и така да го оживи чрез задължителната за случая аналогия от животинския свят, че изводът се налага сам, без да го търсиш, и зазвучава убедително дори когато — чрез свободно пристъпване към жанра — е даден във форма на политически лозунг. Той създава от случката правдива и най-често драматическа ситуация, която е очистена от епизодичност и съдържа правоучението като вътрешна логическа последица, наложена от самото съдържание. Вследствие на това неговите творби, дори когато не ви разкриват нещо непознато като проблем, ви стоплят и увличат, защото ви карат да преживеете радостта на откривателя, добрал се по собствен път до една значителна истина. И естествено, най-добрите от тях се четат и препрочитат с неотслабващ интерес, напук на съществуващото мнение, което твърди, че баснята била досаден литературен вид.

Условните литературни герои на Банчо Банов са безусловно образи от нашата съвременна действителност, макар да не са измежду същинските герои на епохата. Ние ги виждаме в нашата среда, чувствуваме присъствието им в учреждения, срещаме имената им в хрониката на вестниците. Нима вие не познавате директора, „могъщия и страшен лъв“, който оттласква всички кандидати, за да назначи за свой помощник папагала — тази удобна птица, която не мисли, не възразява и само угоднически повтаря думите на своя началник („Най-добрият помощник“)? Не срещате ли понякога

бивши орли, познали и бури и устрем към висините, които са се размекнали сега от еснафската мъдрост на съпруги-свраки и водят жалко егоистично съществуване сред семейния си уют („Орел и сврака“)? Дори и да не ходите в съдебните зали, не стига ли до вас вест за онези наперени петли, отхвърлили днес хомота на някогашната си нищета, които са получили главозамайване и в своето суетно големство лекомислено изоставят най-близките си хора („Петел и кокошки“)? Това са познати явления от всекидневието на един свят, който в своята решимост да завоюва щастие за всички, не успява с един замах да преодолее слабостите и пороците. И ето тъкмо тези слабости и пороци на нашата действителност разкрива художникът. Той изобличава суетната надменност („Балончето“), малодушието пред трудностите („Сънят на врабчето“), злонамереността и клеветничеството („Мравка и глист“), страхливостта и самоуправството („Вълк, овца и пес“), престорената добронамереност и простодушната глупост („Овцата, овчарят и вълкът“), любоугодничеството пред силните („Любовта на пеперудката“), кресливата некадърност („Жребецът“), слабостта към безплодни спорове („Когато магарето предлага...“), възнаграденото спотайване („Два песа и лебед“) и други такива прояви. Характерно е обаче, че макар да не премълчава нито една от значителните слабости на нашата действителност, авторът не скръства ръце пред злото и е далече от всякакви мрачни предчувствия. Напротив, неговите творби много често ви облъхват с някакво чувство на непреклонност и въпреки всичко ви карат да вярвате в тържеството на правдата.

Често се е мислело, че баснята води до изводи, които обикновено осветяват правото на по-силния и по-ловкия. На това основание някои философи и писатели като Русо и Ламартин гледаха с недоверие на Лафонтен, и дори нещо повече — понякога открито го обвиняваха в неморалност, защото им се струваше, както се изразява един литературен историк, че неговите творби представляват уроци по коравосърдечие, двуличие, корист и егоизъм. Разбира се, това схващане е пресилено, почива върху едностранчива преценка на литературните факти и по същина противоречи на истината, но то има и днес свои убедени привърженици. Без да стига до крайните му изводи, него споделяше и големият френски поет Пол Елюар и затова не даде място на Лафонтен в знаменитата си „Първа жива антология на поезията от миналото“. „Нека — казваше той за великия баснописец — го отстраним от бреговете на човешката надежда“. Това предубеждение към

баснята обаче, пред което често се оказваха недостатъчно убедителни историческите справки и доводите на разума, в наше време се разсейва вече от самата литературна практика. Като се ползват творчески от опита на своите предходници, някои съвременни баснописци започват все по-съзнателно и по-настойчиво да подсилват в своите творби онова, което по-рано беше най-често догадка и се постигаше почти изключително по негативен път — увереността в напредъка и в творческите сили на човека. Без да изменят сатиричния характер на жанра, чрез едно по-свободно и по-гъвкаво обобщение, те успяват да изтъкнат порока като епизод в развитието, който естествено накърнява нашето чувство за справедливост и хармония, но не ни обезверява пред злото. Тъкмо такава творческа задача си поставя и авторът на тези басни.

В своите усилия да изобличава порока, без да губи хуманистичната си вяра в човека, Банчо Банов разчита преди всичко на своя съвременен мироглед. Благодарение на него той споделя с читателя някои горчиви истини и същевременно успява да му окаже такова емоционално внушение, което го издига над емпиричното и всекидневното. За постигане на своята творческа цел обаче той си служи, според случая, с различни литературни похвати. Веднаж, въпреки временното тържество на злото, ние долавяме оптимистическите намеци в интонацията, друг път в нравоучителната поанта, която понякога иде не като логически извод от стихотворния разказ, а като антитеза на автора, трети път в едно по същество ново тълкуване на познатия сюжетен материал, което разширява и до известна степен видоизменя обхвата на жанра. Чрез такава тълкуване авторът разработва по съвсем друг начин познатата басня „Бухал и светулка“: бухалът пада, ослепен от светлика на зората, която в надменната си самоувереност той взема за светулка. Така този път тържествува не силата на мрака, а лъчезарието на започващия нов ден.

Характерно е обаче, че Банчо Банов не се задоволява със ситуации и съпоставки, които водят до оптимистични изводи, а в своите сатирични обобщения настойчиво се мъчи да намери място и на такива герои, чиито усилия разчистват пътя към бъдещето. Това се потвърждава от творби като „Вълк, овца и пес“, „Бивол и муха“, „Вълчи планове“, „Орел и бухал“ и някои други, също хубави, но по-малко характерни в това отношение.

Прочетете още веднъж тези басни и ще видите, че те са правдиви като замисъл, здрави и като постройка и същевременно

вътрешно логични като аналогия. Следователно тяхната жанрова условност е напълно в духа на класическите изисквания и на пръв поглед няма нищо, което да изненадва.

Нека вземем последната от тези басни. Бухала, тази птица на тъмнината, се явява пред Орела — „стражник могъщ на мирния живот и свободата на гората“ — и заявява, че е забелязал наблизо опасен враг. „Ти искаш факти?“ — пита той и добавя: „Имам ги безброй...“ А и да ги няма — ние разбираме, — той лесно би могъл да ги създаде. Но вместо да се уповава на неговите факти, Орела предпочита да отиде на мястото и да провери лично. И какво се оказва? — открива в храстите незлобивия Славей, унесен в песни. На сутринта той намира клеветника и започва безмилостно да го налага. И когато Бухала закрепва и казва, че борбата срещу враговете е дълг на всички птици, Орела му дава добър урок по бдителност.

Ето неговият отговор, който служи и за нравоучителен завършек на баснята:

Да, боря се с врага — Орела каза, — но и на птиците доброто име пазя.

Върху такъв план са изградени и останалите три басни. В едната вълкът-губернатор, който безчинствува срещу беззащитните овце, подвива опашка и бяга още при първата среща с овчарския пес, във втората биволът върши своето голямо дело, твърд и непоколебим, без да се вслушва в досадните критикарски бръмчения на мухата, в третата грабителските намерения на вълчата глутница се осуетяват от непредвидената в сметката овчарска гега. Прав е баснописецът: у нас има и клеветници, и самозвани губернатори, и досадни мърморковци, които тровят атмосферата със своята завист, своята глупост и своя егоизъм. Съществуват също така заговорнически глутници, които поглеждат с настървение към нашата страна и чертаят пъклени планове да ни върнат към миналото. Но и едните, и другите само спъват нашия ход напред, без да го спрат, защото има нещо по-силно от тях и от техните кроежи — това е волята и решимостта на нашия народ да създаде един свят, в който щастието ще бъде постижимо за всички. Като не притъпява нито за миг своето сатирическо острие, тъкмо за тази друга страна на нашата действителност напомня баснописецът в някои от най-добрите си творби. И това дава основание да кажем, че неговото хапане не само изцерира, както гласи един стих на Стоян Михайловски, а също така поддържа у нас будно упованието в бъдещето.

Стремежът на Банчо Банов да разшири идейно-емоционалния обсег на баснята чрез осъвременяване и чрез вмъкване в нея на утвърждаващи елементи очевидно не е могъл да приключи просто чрез наливане на ново вино в старите мехове. Както става обикновено в такива случаи, и тук промяната в съдържанието е засегнала къде повече, къде по-малко нейната външна и вътрешна структура. В резултат на това се е получило накърняване на известни схващания, затвърдени от традицията, и читателят е поставен пред някои интересни въпроси от принципно естество.

Според древногръцката поетика, свързана с името на Аристотел, герои на баснята могат да бъдат само представителите на животинския свят. Баснописците от следващите векове обаче, без да го отричат по начало, не възприеха това правило като ненарушима повеля. Така те открехнаха вратите на жанра и в него редом до животните успяха да заемат място някои растения, някои предмети от всекидневния бит, органите на човека и самият човек. С това, без да загуби нищо от своята основна характеристика, баснята само спечели: обогати се сюжетно, доби възможност за постигане на по-разнообразни и по-убедителни аналогии, стана някак по-очовечена. Изглежда обаче, че Банчо Банов не е удовлетворен от това и с някои свои работи прави настоячиви усилия да тласне започналата еволюция до крайност, като запази от жанровата определеност едно единствено качество — иносказателността, и то без да търси оживяване на сюжета чрез олицетворяване. По този начин той стига до творби като „Как се чисти стълба“, „Върхове“, „Наша Тръна търси“ и някои други по-малко характерни, в които няма следа нито от животинското, нито от растителното царство, нито дори аналогия с неодушевени предмети.

Пита се: правилна ли е такава тенденция към пълно скъсване с класическото схващане и оправдава ли се тя от една неизбежна вътрешна закономерност?

Аз мисля, че тя не е правилна, защото не се оправдава от такава закономерност, нито открива никакви неизвестни по-големи възможности за художествено въздействие. В случая са неприемливи и двете крайности: както да се ограничи единствено в света на животните, тъй и напълно да скъсаш с него.

Ако класическото правило, приемайки представителите на животинския свят за единствени герои, ограничаваше автора в тесен кръг от аналогии и го обричаше на повторение, задоволяването с обикновената иносказателност води фактически до ликвидиране на баснята като

самостоятелен литературен вид и я лишава не само от всякаква нагледна аналогия с живи същества, но и дори от обикновено олицетворяване. То я отдалечава от жизнената стихия и отнема от нея онова специфично образно съдържание, което я прави носителка на конкретна осезаема правда. Така тя придобива отвлечен характер и се превръща неминуемо в стихотворна парабол, в правоучителна съпоставка, в игрословие — нещо, което без съмнение накърнява нейната специфична прелест и заедно с това намалява нейното емоционално-образно въздействие.

До там именно водят и някои от опитите на Банчо Банов да обърне гръб на жанровите изисквания.

Прочетете още веднъж такива басни като „Върхове“ и „Как се чисти стълба“ и вие ще се уверите, че това са културно написани творби, които чрез аналогия от всекидневието разкриват трайни и значителни истини. Те не носят никакъв белег на непълноценност и вие сте готови да ги сравнявате с най-добрите работи на автора. За да проверите обаче доколко това впечатление е оправдано, направете такъв опит: прочетете на свой познат коя и да е от тези басни заедно с някоя друга, равностойна на тях по правдивост и литературна обработка, например „Любовта на пеперудката“, и внимавайте какво ще бъде оказаното въздействие. И едната, и другата ще бъдат оценени положително, но „Любовта на пеперудката“ ще изтръгне повече усмивки и ще предизвика повече разговори. Защо? Затова защото в нея аналогията, почерпена условно от животинския свят, е по-одухотворена и образно по-достъпна на мисълта и въображението. Напротив, във „Върхове“ и „Как се чисти стълба“, за да не говорим за по-слабите творби от този вид, тя не е така непосредствена и по-мъчно се свързва с нашите представи.

Какво показва всичко това? То показва, че усилията да се сведе баснята до обикновена иносказателност са много рисковани, защото ѝ отнемат не само одушевените герои от животинския свят, а още и затова, че я лишават понякога и от възможността да олицетворява неодушевените, без което тя е немислима. Тези усилия означават отказ от изпитани изобразителни възможности и водят фактически до ликвидиране на жанра. Ето защо, когато търсим начин да разширим обсега на баснята, както с право се опитва и Банчо Банов, необходимо е да правим това предпазливо и с необходимата художествена мярка, без да се хвърляме стремглаво в безплодно новаторство. И това нещо може би следва да се напомни преди всичко на младите баснописци, някои от които през последните години

населиха литературните страници на вестниците с одушевени и неодушевени герои, много често рожби на злополучни хрумвания и несъстоятелни аналогии.

И без да познаваме Банчо Банов, прочетем ли басните му, ние долавяме, че той е от онези автори, които обичат своето изкуство, живеят непрекъснато с неговите проблеми и полагат грижи да вникнат в тънкостите му. За него една творба не е поредна литературна проява, а изпитано човешко възмущение, съкровена мисъл на гражданин, който живее с радостите и тревогите на съвременността. Той е чужд на творческата приприяност, подкладена най-често от литературна суета, и предпочита да заговори тогава, когато проблемът му е напълно изяснен и образите са добили вече очертание. Оттам една вътрешна сигурност и свобода на изображението, която се долавя дори в онези негови работи, които не могат да се приемат за значителна сполука — дори те носят белезите на творческо виждане и на сигурна литературна култура.

В басните на Банчо Банов сюжетната линия е ясна, категорична и свободна от всякакви принадени епизоди, от всякаква усложненост. Езикът му е предметен, чевръст и съдържано образен — така че може да изрази желаната мисъл, без да изпада в многословие и украшателство. В зависимост от ситуациите и от търсеното емоционално състояние разказът тече ту плавно, ту стремително, ту на места пресекливо-нервно. Благодарение на всичко това в някои от най-добрите си басни като „Мравка и глист“, „Орел и сврака“, „Петел и кокошки“ и „Любовта на пеперудката“ (тук бих добавил и „Жребеца“ с уговорка, че намекът за полове безплодие ще накърни у мнозина чувството на приличие) авторът успява да съчетае ясно-тата на замисъла и простотата на изрази с една правдивост в преливането и редуването на настроенията, която би правела чест на всеки утвърден художник.

Може да се каже, че баснята поради самото си естество е литературен вид за всички възрасти. И въпреки това, както по своята непосредственост, тъй и по своите неограничени възможности да обедини в причудливо единство конкретните прояви с правдоподобната измислица, тя се доближава най-много до поезията за невръстни. Не случайно в известното си посвещение, като говори за своите творби, Лафонтен се извинява: „Техният вид е детински, признавам, но тези детинщини служат за обвинка на значителни истини“. И понеже това е така, в баснята, също както и в стихотворенията за деца, стихотворната пластичност изобщо, ритъмът и римата, по-специално, придобиват особено важно значение, защото от тях до

голяма степен зависи занимливостта и силата на художественото въздействие. Банчо Банов си е дал сметка за тази особеност и полага усилия да отговори на жанровите изисквания. Навред в своите работи той се мъчи и обикновено успява да постигне естествен говорим тон и кръшна ритмична стъпка, търси и намира освежени пълни рими, които правят впечатление и помагат за запаметяване на прочетеното. Но както мнозина наши поети, той си е позволил лека леност, като на места е предпочел зрителната рима пред звуковата и така е тласнал недостатъчно подготвения читател към неприемливо и грозно произношение (избера-гора, носароса, така-вълка и пр.). И макар тези случаи да са малко на брой, те се забелязват и оставят лошо впечатление посред общата грижа на автора за жив изразителен стих.

Басните на Банчо Банов осмиват немалко слабости и жигосват немалко пороци на нашата съвременност. И въпреки това, заслужава да се каже, че голяма част от тях по обсер имат предимно интелигентски характер. Затова бихме могли да пожелаем на автора при бъдещата си работа да разшири своя кръг на наблюдения и да потърси достъп до по-широк кръг читатели. Направи ли това, неговите творби с по-голям успех ще изпълнят своето предназначение: да станат и по сюжет, и по въздействие популярен литературен жанр, достъпен за всички възрасти и за всички степени на съзнание.

Когато Банчо Банов представи за издаване своите басни, на които случаят пожела да бъде редактор, те носеха изразителното заглавие „Прах по ъглите“. Помня, че то се хареса, прие се и така трябваше да остане. Когато обаче книгата се появи по витрините, на първата ѝ страница се мъдреше изтърканото от употреба: „Басни“. Аз и днес не знам как авторът е успял едностранно да отмени взетото решение, но си спомням моето недоволство при тази втора среща с книгата. По-късно се помирих: може би — разсъждавах на ум — има право, защото неговите творби говорят не само за праха по ъглите на нашата действителност, а загатват и за нещо друго, за което досега най-често баснята е премълчавала. Днес вече, когато недоразумението е приключено, аз препрочитам тази книга още веднъж и виждам по-ясно от преди, че в нея има и друго, което осмисля и порицанието, и надеждата, стои над тях и не е обхванато в нито едно от двете заглавия. Това толкова важно нещо е жизнената правда и тъкмо тя определя значителната литературна стойност на тези невероятни, но правдоподобни истории за животни и хора.

БОРИС ДЕЛЧЕВ